

Në bazë të nenit 55 paragrafi 1 të Ligjit për organizimin dhe punën në organet e administratës shtetërore („Gazeta Zyrtare e RM” nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10, 51/11 dhe „Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut“ 96/19 dhe 110/19), si dhe në bazë të nenit 50 paragrafi 6 të Ligjit për arsim fillor („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut“ nr. 161/2019) Ministri i Arsimit dhe Shkencës solli programin e shkurtuar mësimor për lëndën mësimore **Gjeografi** për klasën **IX** në arsimin fillor nëntëvjeçar për vitin shkollor 2020/2021.

1. Hyrje

Programi i shkurtuar mësimor nga lënda mësimore **Gjeografi** për klasën **IX** bazohet në qëllimet/rezultatet e pritura të parapara me programin mësimor që realizohet rregullisht sipas planit mësimor të përcaktuar.

Me këtë program të shkurtuar mësimor përcaktohen tema dhe njësi mësimore të caktuara, që duhet të realizohen në **159 ditë** mësimdhënie, duke respektuar fondin e planifikuar javor të orëve mësimore të përcaktuara në programin e rregullt, domethënë, për një lëndë me **2 orë** në javë, në programin e shkurtuar janë parashikuar **64 orë** mësimore në vit.

2. Pasqyrë e temave dhe përmbajtjeve mësimore

Në programin e shkurtuar mësimor janë paraparë **39 orë** për realizimin e njësive të reja mësimore dhe **25 orë** për përsëritje dhe përforcim.

Tema/ Fusha programore

Tema I: AZIA – (12+8 orë) (12 orë realizim të njësive të reja, 8 orë përsëritje dhe përforcim)

Përmbajtjet mësimore:

- Pozita gjeografike, kufijtë dhe madhësia e Azisë;
- Përthyerja bregdetare e Azisë;
- Karakteristikat e relievit;
- Faktorët klimatik, elementet dhe dukuritë;
- Tipet klimatiko-vegjetative;
- Hidrografia;
- Pasuria natyrore dhe ekonomia;
- Karakteristikat e përgjithshme të popullsisë dhe vendbanimeve në Azi;
- Pasqyra rajonale e shteteve të Azisë;
- Kina – shtytësi ekonomik i kontinentit;
- India - një përzierje e gjuhëve, kulturës dhe traditës;
- Ndotja e ajrit, problem serioz në vendet aziatike.

Tema II: AFRIKA (10+6 orë)

Përmbajtjet mësimore:

- Pozita gjeografike dhe zbulimi i Afrikës;
- Relievi dhe përthyerja bregdetare e Afrikës;
- Karakteristikat klimatike dhe bota e gjallë;
- Karakteristikat hidrografike;
- Pasuria natyrore dhe ekonomia;
- Karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Afrikë;
- Karakteristikat etnografike të popullsisë në Afrikë;
- Pasqyra rajonale e shteteve të Afrikës;
- RJA – vendi i kontrasteve;
- Mungesa e ushqimit dhe ujit, problem serioz i popullatës afrikane.
-

Tema III: AMERIKA (12+8 orë)

Përmbajtjet mësimore:

- Pozita gjeografike madhësia dhe zbulimi i Amerikës;
- Përthyerja bregdetare e Amerikës;
- Karakteristikat e relievit;
- Kushtet klimatike dhe dukuritë ekstreme meteorologjike;
- Tipet klimatiko-vegjetative;
- Hidrografia;
- Pasuritë natyrore dhe ekonomia;
- Karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Amerikë;
- Jeta në aglomerimet urbane – megalopolis;
- Pasqyra rajonale e shteteve në Amerikë;
- SHBA – fuqi ekonomike botërore;
- Brazili – gjiganti i bujqësisë në Amerikën Jugore.

Tema IV: AUSTRALIA ME OQEANIN DHE ZONAT POLARE (5+3 orë)

Përmbajtjet mësimore:

- Karakteristikat natyrore-gjeografike të Australisë;
- Karakteristikat socio-ekonomike të Australisë dhe Oqeanisë;
- Pasqyra rajonale e shteteve në Australi dhe Oqeani;
- Arktiku dhe Antarktiku;
- Ndikimi i ngrohtësisë globale për jetën në Zonat Polare.

3. Rekomandimet didaktike

Planifikimi i orës mësimore nga lënda **Gjeografi** për **klasën IX** që është paraparë me këtë program të shkurtuar mësimor, përfshin përmbajtjet programore nga të gjitha temat e caktuara në programin mësimor të rregullt. Për secilën temë është paraparë numër i caktuar i orëve mësimore, me qëllim që përmbajtja e mbetur e programit mësimor nga lënda e gjeografisë për klasën IX, të kryhet për **64 orë** në kohëzgjatje prej **159 ditë**.

Mësimdhënësi gjatë planifikimit dhe realizimit të përmbajtjeve mësimore nga programi i shkurtuar mësimor udhëhiqet nga qëllimet, rezultatet e pritura, konceptet, veprimtaritë dhe metodat e përcaktuara në programin e rregullt mësimor, por për të njejtat parashtron pyetje dhe detyra nga nivele të ndryshme vështirësie, udhëhequr gjithmonë nga propozim-aktivitetet duke i plotësuar ato sipas nevojave të nxënësve. Nga fushat programore propozohen: **Azia (12+8 orë); Afrika (10+6 orë); Amerika (12+8 orë); Australia me oqeanin dhe zonat polare (5+3 orë)**. Në këtë program të shkurtuar mësimor është dhënë propozim për planifikimin e orëve mësimore për të realizuar temat dhe qëllimet mësimore. Sidoqoftë, mësimdhënësi duhet të planifikojë në mënyrë të pavarur fondin e orëve për realizim të plotë dhe të suksesshëm të qëllimeve të vendosura në programin mësimor. Duke pasur parasyshë që përbërja e nxënësve në klasa është heterogjene, mësimdhënësit duhet të praktikojnë qasje të diferencuar dhe të individualizuar brenda realizimit të mësimdhënies. Qasje e tillë është në funksion të nevojave specifike individuale të secilit nxënës si dhe zhvillimit të potencialeve dhe arritjeve individuale.

Në programin e shkurtuar për lëndën **Gjeografi** për **klasën IX** bëjnë pjesë të gjithë përmbajtjet mësimore si edhe në programin e rregullt mësimor, derisa nga orët për përsëritje dhe përforsim janë shkurtuar 8 orë, edhe atë: në **temën I** ka një orë më pak për përsëritje dhe përforsimin; në **temën II** - tri orë; në **temën III** – një orë dhe në **temën IV** – tri orë. Një përlllogaritje e tillë është bërë me qëllim të realizimit të plotë të përmbajtjeve të reja mësimore, ndërsa përsëritja dhe përforsimi parashikohet të bëhet në tetë orë më pak.

Rekomandohet përdorimi i mjeteve mësimore vijuese:

- libër shkollor i zgjedhur në nivelin e shkollës për lëndën përkatëse i miratuar nga ministria;
- burime të tjera të të mësuarit të gjendura në afërsi - objekte dhe fenomene natyrore;
- enciklopedi të ndryshme, atlase, etj;
- Internet, softuere të ndryshme arsimore;
- revista;
- mjete audio-vizuale.

Teknologjia moderne didaktike e të mësuarit të gjeografisë përveç përdorimit të hartave të ndryshme, jep mundësi të jashtëzakonshme për përdorim të kompjuterin, gjegjësisht, zbatim të gjerë të gjeoinformatikës në mësimdhënien e kësaj lënde. Gjithashtu, në mësimdhënie mund të përdoren edhe hartat memece dhe harta tjera të ndryshme, literaturë gjeografike, doracak për mësimdhënie, etj. Konceptet e reja të mësuar do të paraqesin azhurnim dhe zgjerim të koncepteve tashmë të mësuar. Nëse disa nga përmbajtjet dhe konceptet mungojnë, duhet të ndiqen në vitet në vijim, atje ku lidhen me këto përmbajtje mësimore. Interpretimi dhe përshkrimet që bëjnë nxënësit, duhet të inkurajohen nga mësimdhënësi në mënyrën që i përshtatet karakteristikave individuale të nxënësit. Të shprehurit mund të jetë edhe përmes: të folurit, esesë, metodave ilustruese, përpunim të skemave, grafikëve, etj. Përdorimi i emrave dhe të dhënave shifrore duhet të thjeshtëzohen në një nivel të arsyeshëm. Gjatë mësimdhënies, vazhdimisht përcjellen dhe vlerësohen arritjet e nxënëve, mblidhen treguesit për aktivitetet e tyre, motivimi për të mësuar, bashkëpunimi me të tjerët, etj. (vlerësimi formativ). Rekomandohet të përdoren mënyrat vijuese për përcjelljen, kontrollimin dhe vlerësimin e të arriturave të nxënësve në kuadër të temave mësimore: gojarisht, me shkrim, në praktikë (përpjekje, ushtrime dhe ngjashëm), pjesëmarrje në hulumtim dhe prezantim.

4. Normativi për kuadrin mësimor

Programin e shkurtuar mësimor e realizon mësimdhënësi në përputhje me normativin për kuadrin mësimor nga programi i rregullt mësimor.

Programin e shkurtuar mësimor nga lënda **Gjeografi** për klasën **IX** në në arsimin fillor nëntëvjeçar e miratoi

Ministër
Mila Carovska
